

УДК 330.131.5:332.122

Кузьо Р.М., асистент[©], Лисюк О. В., к.е.н, ст.викладач
Львівський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ

Розкрито зміст землекористування та проаналізовано особливості його розвитку в сільськогосподарських підприємствах Львівської області. Обґрунтовано теоретичні й прикладні аспекти економіко-екологічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в період реформування земельних відносин.

Ключові слова: сільське господарство, землекористування, земля.

Постановка проблеми. Використання сільськогосподарських угідь є важливим показником в сфері агропромислового виробництва. Враховуючи цю обставину, на сучасному етапі актуальним є питання всестороннього і детального дослідження особливостей земельних відносин, ролі і місця землі в сільськогосподарському виробництві та розробки на цій основі шляхів оптимізації використання виробничих ресурсів галузі.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні й прикладні аспекти економіко-екологічної ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в період реформування земельних відносин досліджено в наукових працях таких відомих вчених, як: І. К. Бистрякова, З. Ф. Бриндзі, П. П. Борщевського, В. І. Благодатного, В. Г. В'юна, А. П. Гайдучького, М. В. Гладія, А. С. Гордійчука, Г. Д. Гуцуляка, Б. М. Данилишина, Д. С. Добряка, С. І. Дорогунцова, Е. А. Зіня, Р. А. Івануха, П. Г. Коренюка, В. С. Кравціва, О. О. Кучера, М. І. Лавейкіна, І. І. Лукінова, Л. Г. Мельника, Є. В. Мішеніна, Л. Я. Новаковського, М. В. Роїка, І. А. Розумного, П. П. Руснака, В. Ф. Сайко, В. І. Сапіча, А. Я. Сохнич, М. Г. Ступеня, П. Т. Саблука, В. М. Трегобчука, А. М. Третяка, С. К. Харічкова, М. А. Хвесика та інших науковців.

Мета дослідження – розкрити механізми землекористування, обґрунтувати пріоритетні напрями та запропонувати заходи покращення економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь.

Виклад основного матеріалу. Динамічність змін ситуації в агропромисловому комплексі України та й в економіці країни в цілому вимагає проведення постійних досліджень з метою вироблення стратегії і тактики й обґрунтування основних напрямків і заходів подальшої реалізації процесу вдосконалення економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання щодо використання землі як головного виробничого ресурсу в сільському господарстві та приведення її у відповідність з цими змінами

Важливе місце займають заходи, спрямовані на підвищення потенційних можливостей підприємства щодо збільшення виробництва сільськогосподарської

продукції з кожного гектара угідь. Такі можливості значно залежать від рівня інтенсивності використання земельних ресурсів. Порівняльна оцінка показників інтенсивності в динаміці та в різних підприємствах дасть змогу виявити деякі напрями подальшого поліпшення використання землі.

Переведення землеробства на модель сталого й екологічнобезпечного функціонування можна здійснити за рахунок запровадження в регіональному АПК: екологічно стійких, природно-, ресурсо-, і енергозберігаючих зональних систем землеробства з науково-обґрунтованими структурами агроландшафтів, сільськогосподарських угідь і посівних площ вирощуваних культур; адаптивних, ґрунтозахисних та екологічнобезпечних технологій і систем обробітку ґрунтів, що дають можливість підвищувати їх родючість; природо- та енергозберігаючих гідромеліоративних систем і мало водомістких способів зрошування з урахуванням екологічних умов регіонів; застосування екологічнобезпечних технологій, сільськогосподарських машин нових поколінь, розроблених з урахуванням екологічних вимог і стандартів.

Незабезпеченість державою системного підходу при переході аграрної економіки до ринкових відносин, неврегульованість міжгалузевих економічних відносин, зволіканням з реформуванням аграрного сектору економіки, особливо в питаннях земельної реформи, формування інфраструктури ринку, призвели до втрати купівельної спроможності сільськогосподарських товаровиробників.

Економічний розвиток держави залежить від форм власності на засоби виробництва і виготовлену продукцію, а відповідно, й форм господарювання. Тому проблеми реформування аграрного сектору економіки, розвитку різноукладності, ефективних організаційно-правових структур і розроблення механізмів їх реалізації постійно перебували і перебувають у полі зору економічної науки [2, с. 166].

Динамічність змін ситуації в агропромисловому комплексі України та й в економіці країни в цілому вимагає проведення постійних досліджень з метою вироблення стратегії і тактики й обґрунтування основних напрямків і заходів подальшої реалізації процесу вдосконалення економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання щодо використання землі як головного виробничого ресурсу в сільському господарстві та приведення її у відповідність з цими змінами [3].

Важливе місце займають заходи, спрямовані на підвищення потенційних можливостей підприємства щодо збільшення виробництва сільськогосподарської продукції з кожного гектара угідь. Такі можливості значно залежать від рівня інтенсивності використання земельних ресурсів. Порівняльна оцінка показників інтенсивності в динаміці та в різних підприємствах дасть змогу виявити деякі напрями подальшого поліпшення використання землі.

В сільському господарстві земля виконує роль операційного базису і предмету праці, одночасно - засіб і предмет праці з продуктивністю, якої їй надає специфічна властивість - родючість ґрунту. Завдяки цим властивостям, і переважно родючості, визнано, що земля, безсумнівно, є основним засобом виробництва в сільському господарстві.

Трансформація земельних відносин, яка відбувається без здійснення адекватних державних заходів щодо охорони земель, ще більше загострила проблеми землекористування. З одного боку, біокліматичні можливості сільського господарства використовуються на 40-53%, генетичних можливостей сортів, гібридів, порід – на 30-35%. Витрати енергії на одиницю продукції у 2-3 рази більші, ніж у розвинутих країнах світу. З другого боку, перехідний період до ринкових умов, коли відбувається стихійне створення нових агроформувань без достатнього науково-методичного, організаційного і фінансового забезпечення, характеризується порушенням практично усіх сівозмін. В результаті майже в 2 рази збільшуються площі під культурами, які посилюють дії ерозійних процесів, що призводить до значного збільшення деградації земель і росту еродованої ріллі [4, с. 3-4].

За дослідженнями П.Т. Саблука, з метою виходу агропромислового комплексу з кризового стану потрібно негайно вжити комплекс заходів, які спрямовані на вирішення двох проблем: перша – це реформування відносин власності, розвиток форм господарювання, раціональна організація виробництва та друга – удосконалення економічного механізму у народному господарстві загалом і в агропромисловому комплексі та його основній складовій – сільському господарстві зокрема. Але усі спроби удосконалювати економічний механізм управління і господарювання за умов централізованої планової економіки так і не дали очікуваних результатів. Насамперед, через свою обмеженість, бо були спрямовані лише на часткову зміну окремих ланок господарського механізму, не враховували всієї повноти структури і не змінювали відносин власності [1, с. 67].

Підсумовуючи, зауважимо, що складна економічна ситуація з агропромисловим виробництвом зумовлена:

- незадовільним законодавчим утворенням та захистом прав власності селян на землю і майно й результати своєї праці;
- невідповідністю програм реформування економіки сільського господарства і результатів їх здійснення законодавчо визначеним соціальним пріоритетам;
- недостатньою увагою щодо впровадження інновацій та розвитку інтеграційних партнерських відносин в аграрному виробництві;
- недостатньо розвинутою інфраструктурою аграрного ринку, тінізацією каналів збуту сільськогосподарської продукції, їх монополізацією торговим і фінансовим капіталом.

Література

1. Борщевський П.П. Продовольча безпека країни: стан і тенденції / П.П. Борщевський, Л.І. Дейнеко // Розбудова держави. - 2007. - №1. - С. 66 - 69.
2. Реформування сільського господарства: проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2001. – Спец. випуск №4(13). – С.164-172.
3. Кривов В. М. Екологічно безпечне землекористування Лісостепу України. Проблема охорони ґрунтів / В. М. Кривов. – К. : Урожай, 2006. – 304 с.
4. Постанова Верховної Ради України N 1359-XIV від 24 грудня 1999 року «Про Концепцію сталого розвитку».

Summary

Kuzyo R., Lysiuk O.

Lviv National Agrarian University

EFFICIENCY OF THE USE OF AGRICULTURAL LANDS

Essence of land-tenure is exposed and the features of his development in the agricultural enterprises of the Lviv region are analysed. Theoretical and applied aspects economic and ecological efficiency of the use of agricultural earths setting in the period of reformation of the landed relations are grounded.

Key words: *agriculture, land-tenure, earth.*

Стаття надійшла до редакції 15.04.2011 р.